

CHỦ TỊCH HỒ CHÍ MINH BÀN VỀ VẤN ĐỀ HỌC TẬP LÝ LUẬN CỦA CÁN BỘ, ĐẢNG VIÊN VÀ Ý NGHĨA TRONG TÌNH HÌNH HIỆN NAY

Trịnh Thị Nha Trang

Khoa Cơ Bản, Học viện Chính sách và phát triển, Phân hiệu Bắc Ninh

Tóm tắt: Sinh thời Hồ Chí Minh chỉ rõ: “Lý luận như cái kim chỉ nam, nó chỉ phương hướng cho chúng ta trong công việc thực tế”. Thật vậy, lý luận có vai trò quan trọng trong xây dựng nhận thức đúng đắn và niềm tin vững chắc vào lý tưởng cộng sản, vào con đường và biện pháp do Đảng Cộng sản Việt Nam-đội tiên phong của giai cấp và dân tộc vạch ra để kiên định mục tiêu độc lập dân tộc và chủ nghĩa xã hội. Đây là yêu cầu vừa cấp bách, vừa thường xuyên của mỗi một cán bộ, đảng viên hiện nay để xây dựng Đảng ta trong sạch, vững mạnh, xứng đáng với vai trò “vừa là người lãnh đạo, vừa là người đầy tớ trung thành của nhân dân”.

Từ khóa: Hồ Chí Minh, lý luận chính trị, vấn đề học tập lý luận, ...

PRESIDENT HO CHI MINH ON THE STUDY OF THEORY BY CADRES AND PARTY MEMBERS AND ITS SIGNIFICANCE IN THE CURRENT CONTEXT

Abstract: Ho Chi Minh's life clearly states: “Reasoning is like a guide, it only gives us directions in practical work”. Indeed, reasoning plays an important role in building right understanding and firm belief in communist ideals, in the path and measures of the Communist Party of Vietnam - the vanguard of the class and nation. outlined to the goal of national independence and socialism. This is an urgent and regular requirement of each cadre and party member today to build our Party in a clean, strong and worthy manner as “a leader and a loyal servant. city of people”.

Key words: Ho Chi Minh, political theory, theoretical learning, ...

Nhận bài: 06/09/2026

Phản biện: 06/10/2026

Duyệt đăng: 09/10/2026

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Đối với mỗi người, học hỏi là một việc phải tiếp tục suốt đời. Với người cán bộ, đảng viên, người cách mạng thì vai trò của việc học tập nói chung và học tập lý luận nói riêng càng đặc biệt quan trọng. Đề cập đến vai trò của lý luận và việc học tập lý luận, V.I.Lênin đã khẳng định: “Không có lý luận cách mạng thì cũng không thể có phong trào cách mạng” “Chỉ Đảng nào được một lý luận tiên phong hướng dẫn thì mới có khả năng làm tròn vai trò chiến sĩ tiên phong”. Do đó V.I.Lênin đòi hỏi “Riêng đối với những người lãnh đạo, nhiệm vụ của họ là phải học tập ngày càng nhiều hơn tất cả các vấn đề lý luận”. Học tập để nắm vững và không ngừng nâng cao trình độ lý luận là yêu cầu khách quan đối với mỗi người cách mạng.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Tư tưởng Hồ Chí Minh về học tập lý luận của cán bộ, đảng viên

Nhất quán với quan điểm của chủ nghĩa Mác-Lênin, Chủ tịch Hồ Chí Minh có quan điểm hết sức đúng đắn về lý luận và vai trò của lý luận. Theo Người, lý luận là “Do kinh nghiệm cách mạng ở các nước và trong nước ta, do kinh nghiệm từ trước và kinh nghiệm hiện nay gom góp phân tích và kết luận những kinh nghiệm đó thành ra lý luận”. Người luôn luôn đánh giá đúng tầm quan trọng của lý luận và việc học tập lý luận. Người coi:

“Lý luận như cái kim chỉ nam, nó chỉ phương hướng cho chúng ta trong công việc thực tế. Không có lý luận thì lúng túng như nhắm mắt mà đi”, Người chỉ rõ: Có kinh nghiệm mà không có lý luận cũng như một mắt sáng, một mắt mờ. Người dạy chúng ta phải thường xuyên cố gắng học tập để nắm vững và không ngừng nâng cao trình độ lý luận, bởi vì “tình hình thế giới và trong nước luôn luôn biến đổi, công việc của chúng ta nhiều và mới, kỹ thuật của thế giới ngày càng tiến bộ, nhưng sự hiểu biết của chúng ta có hạn. Muốn tiến bộ kịp sự biến đổi vô cùng tận, thì chúng ta phải nghiên cứu học tập. Nghiên cứu học tập lý luận và kỹ thuật”. Muốn tu dưỡng, rèn luyện đạo đức cách mạng, thì chúng ta phải ra sức học tập. Hồ Chí Minh chỉ rõ mục đích đúng đắn nhất của việc học tập là: “Học để làm việc, làm người, làm cán bộ. Học để phục vụ sự đoàn thể, phục vụ giai cấp và nhân dân, phục vụ Tổ quốc và nhân loại”.

Việc học là hết sức quan trọng, vậy học ở đâu? Theo Hồ Chí Minh là phải “Học ở trường, học ở sách vở, học lẫn nhau và học nhân dân, không học nhân dân là một thiếu sót rất lớn”. Mặt khác, Người cũng dạy chúng ta là học không chỉ ở nhà trường, không chỉ ở sách vở...mà phải học ngay trong quá trình làm việc, phải học mãi khi ra làm việc, việc học là suốt đời “...khi thành công thì

phải nghiên cứu vì sao thành công để lấy kinh nghiệm, khi thất bại cũng sẽ xét xem tại sao thất bại để mà tránh đi”.

Học lý luận, mọi đảng viên trước hết phải “ra sức học tập chủ nghĩa Mác-Lênin” - học thuyết cách mạng và khoa học nhất. Học để “củng cố lập trường giai cấp vô sản”. Trên cơ sở nắm vững lý luận chủ nghĩa Mác-Lênin, vận dụng vào thực tiễn cách mạng Việt Nam, để nhằm “nắm vững quy luật phát triển của cách mạng Việt Nam”. Đồng thời, phải biết học tập kinh nghiệm cách mạng của các nước anh em để tiếp thu những cái hay, cái đúng, tránh mắc phải những sai lầm khuyết điểm, vì theo Hồ Chí Minh: “...muốn đỡ bớt mò mẫm, muốn đỡ phạm sai lầm, thì chúng ta phải học tập kinh nghiệm các nước anh em và áp dụng kinh nghiệm ấy một cách sáng tạo”.

Phải học tập để nắm vững đường lối chính sách của Đảng, vì đường lối, chính sách của Đảng là sự vận dụng lý luận chủ nghĩa Mác-Lênin vào thực tiễn Việt Nam. Đường lối của Đảng xác định mục đích, phương hướng, nhiệm vụ cách mạng và phương pháp thực hiện phương hướng nhiệm vụ cách mạng trong mỗi thời kỳ. Bởi vậy “có nắm vững đường lối cách mạng mới thấy rõ phương hướng tiến lên của cách mạng, mới hiểu rõ mình phải làm gì và đi theo phương hướng nào để thực hiện mục đích của Đảng trong giai đoạn cách mạng hiện nay”.

Trong học tập lý luận, Hồ Chí Minh yêu cầu: Học lý luận phải thống nhất với thực tiễn, lý luận cốt để áp dụng vào công việc thực tế, theo Người “Lý luận mà không áp dụng vào thực tế là lý luận suông”. Bởi vậy, học lý luận không được học theo kiểu thuộc lòng sách vở mà không biết gắn với thực hành. Hồ Chí Minh đã từng căn dặn cán bộ “Nếu xem nhiều sách để mà loè, để làm ra ta đây, thế không phải là biết lý luận”. “Lý luận cũng như cái tên (hoặc viên đạn). Thực hành cũng như cái đích để bắn. Có tên mà không bắn, hoặc bắn lung tung, cũng như không có tên”. Học tập lý luận để nắm vững lý luận, nắm vững các quy luật chung nhất của cách mạng để từ đó đem áp dụng vào thực tiễn cách mạng, chứ “...không phải học lý luận vì lý luận, hoặc vì tạo cho mình một cái vốn lý luận để sau này đưa ra mặc cả với Đảng”.

Để việc học tập lý luận và áp dụng lý luận vào thực tế đạt hiệu quả cao, phải tránh hai khuynh hướng: giáo điều và kinh nghiệm chủ nghĩa. Giáo điều là tiếp thu lý luận một cách máy móc, học kiểu “kinh viện” không biết vận dụng cho đúng

với hoàn cảnh, tình hình và điều kiện cụ thể. Theo Hồ Chí Minh: “Không chú trọng đặc điểm của dân tộc mình trong khi học tập kinh nghiệm của các nước anh em, là sai lầm nghiêm trọng, là phạm chủ nghĩa giáo điều”. Trong học tập lý luận cũng cần phải tránh chủ nghĩa kinh nghiệm, quá đề cao, tuyệt đối hoá vai trò của kinh nghiệm, coi nhẹ và phủ nhận vai trò của lý luận, vì “nếu quá nhấn mạnh đặc điểm dân tộc để phủ nhận giá trị phổ biến của những kinh nghiệm lớn, cơ bản của các nước anh em thì sẽ mắc sai lầm nghiêm trọng của chủ nghĩa xét lại”.

Hồ Chí Minh chỉ rõ, học tập chủ nghĩa Mác-Lênin, là phải học tập cái tinh thần xử trí mọi việc đối với mọi người và đối với bản thân mình; là học tập những chân lý phổ biến của chủ nghĩa Mác-Lênin để áp dụng một cách sáng tạo vào hoàn cảnh thực tiễn nước ta. Với Hồ Chí Minh, học tập chủ nghĩa Mác là học tập cái biện chứng, bởi cách mạng là sáng tạo, mỗi người muốn hoàn thành nhiệm vụ phải sáng tạo, phải có sáng kiến trong các lĩnh vực công tác. Giáo dục, học tập lý luận không phải là giáo điều từng câu, từng chữ, mà phải nắm vững lập trường, quan điểm, phương pháp, tinh thần cách mạng mà học để phân tích và giải quyết các vấn đề cụ thể của cách mạng. Người nói với cán bộ huấn luyện: “Các chú dạy cho cán bộ, đảng viên và nhân dân về chủ nghĩa Mác - Lênin, chắc có nhiều người thuộc, nhưng các chú có làm cho mọi người hiểu chủ nghĩa Mác - Lênin là thế nào không? Theo Bác, hiểu chủ nghĩa Mác - Lênin tức là cách mạng phân công cho việc gì, làm Chủ tịch nước hay nấu ăn, đều phải làm tròn nhiệm vụ. Không nên đào tạo ra những con người thuộc sách lâu lâu, cụ Mác nói thế này, cụ Lênin nói thế kia, nhưng nhiệm vụ của mình được giao quét nhà lại để cho nhà đầy rác”. Người nhắc nhở phải khắc phục ngay việc giáo dục và huấn luyện tham nhiều mà không hiệu quả “việc huấn luyện còn hữu danh vô thực, làm chỉ cốt nhiều mà không thiết thực chu đáo”. Người yêu cầu phải mở lớp nào cho ra lớp ấy, lựa chọn người dạy và người học cho cẩn thận; ngoài việc kết hợp lý luận gắn với thực tiễn, cần phải coi trọng việc huấn luyện xử lý tình huống trong thực tiễn phù hợp với từng chức danh cán bộ. Người yêu cầu đảng viên, cán bộ đi học lý luận chính trị cần có thái độ nghiêm túc và phương pháp học tập sáng tạo chủ động tìm tòi suy nghĩ, có như vậy việc học mới có kết quả cao. Hồ Chí Minh khẳng định “Học hỏi là một việc phải tiếp tục suốt đời. Suốt đời phải gắn lý

luận với công tác thực tế. Không ai có thể tự cho mình là đã biết đủ rồi, biết hết rồi. Thế giới ngày ngày đổi mới, nhân dân ta ngày càng tiến bộ cho nên chúng ta phải tiếp tục học và hành để tiến bộ kịp nhân dân”.

Muốn học tập lý luận đạt hiệu quả cao phải hết sức khiêm tốn, chống tự cao, tự đại, cho mình là học cao hiểu rộng mà sao nhãng học hành coi thường đồng chí, đồng nghiệp, không chịu tìm tòi học hỏi. Bởi vì “kiêu ngạo, tự phụ, tự mãn là kẻ thù số một của học tập”. Trong học tập phải có tinh thần quyết tâm cao, tự lực trong học tập, nghiên cứu, phải xây dựng cho mình tác phong độc lập suy nghĩ và tự do tư tưởng. Phải thực hiện “Cách học tập:… Lấy tự học làm cốt. Do thảo luận và chỉ đạo giúp vào”. Học tập lý luận nắm bắt chân lý đồng thời phải có tinh thần đấu tranh bảo vệ chân lý, bảo vệ cái đúng, phải có “nguyên tắc tính”, tránh kiểu “ba phải, điều hoà” không dám khẳng định quan điểm đúng. Phải đoàn kết giúp đỡ lẫn nhau trong học tập... Như vậy, việc học nói chung và học tập lý luận chính trị nói riêng là một yêu cầu không thể thiếu đối với mỗi người cán bộ, đảng viên.

2.2. Ý nghĩa của tư tưởng Hồ Chí Minh về học tập lý luận đối với cán bộ, đảng viên trong tình hình hiện nay

Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIV của Đảng đánh dấu bước chuyển mình mang tính lịch sử khi đưa đất nước bước vào “Kỷ nguyên mới - Kỷ nguyên vươn mình của dân tộc”. Trong bối cảnh đó, công tác nghiên cứu, học tập lý luận chính trị và quán triệt văn kiện Đại hội được xác định là nhiệm vụ đặc biệt quan trọng, có nhiều đổi mới mang tính đột phá. Tình hình mới, trước sự phát triển hết sức nhanh chóng của khoa học công nghệ trên thế giới kéo theo những thay đổi của tình hình chính trị - xã hội, trong đó không thể không quan tâm đến yêu cầu phát triển về nhận thức lý luận chính trị. Thực tiễn phát triển của cách mạng nước ta đã và đang đặt ra nhiều vấn đề bức xúc cần luận giải. Mặt khác, chủ nghĩa đế quốc và các thế lực thù địch đang tìm mọi cách xuyên tạc, phủ nhận chủ nghĩa Mác-Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh nhằm làm chệch hướng nhận thức của cán bộ, đảng viên và nhân dân ta. Vì vậy, nhận rõ vai trò việc học tập lý luận, ra sức học tập nhằm không ngừng nâng cao trình độ lý luận cho cán bộ, đảng viên là yêu cầu thường xuyên và cấp thiết hiện nay.

Quán triệt tư tưởng Hồ Chí Minh về học tập lý luận, đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ trong giai đoạn

cách mạng mới, tất cả cán bộ đảng viên càng phải cố gắng học tập, coi việc học tập lý luận chính trị là nhiệm vụ quan trọng của người cán bộ cách mạng: “Phải tự nguyện, tự giác, ...phải hoàn thành cho được” nhằm đáp ứng yêu cầu tất yếu “Cách mạng tiến lên mãi, Đảng tiến lên mãi. Cho nên người cách mạng cũng phải tiến lên mãi”. Phải thực hiện tốt việc: đẩy mạnh tuyên truyền, học tập chủ nghĩa Mác-Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, lý luận về đường lối đổi mới, quan điểm, đường lối của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước, phù hợp với từng đối tượng theo hướng cụ thể, thiết thực, hiệu quả. Đổi mới công tác tuyên truyền giáo dục chính trị, tư tưởng, đạo đức, lối sống cho cán bộ, đảng viên. Không ngừng nâng cao vai trò của các cấp uỷ đảng trong việc tổ chức, hướng dẫn và kiểm tra đảng viên học tập nâng cao trình độ chính trị, học vấn...đồng thời phát huy cao độ vai trò tiên phong gương mẫu của đội ngũ cán bộ đảng viên trong học tập lý luận chính trị.

Ra sức học tập nâng cao trình độ năng lực, có hiểu biết cơ bản về chủ nghĩa Mác-Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, lý luận về đường lối đổi mới, đường lối, quan điểm của Đảng, chính sách, pháp luật của nhà nước, có trình độ chuyên môn, nghiệp vụ để đủ sức hoàn thành tốt nhiệm vụ; khẳng định vai trò nền tảng tư tưởng của chủ nghĩa Mác-Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh và tính đúng đắn sáng tạo trong đường lối của Đảng thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hoá, hiện đại hoá. Xây dựng niềm tin tuyệt đối vào sự lãnh đạo của Đảng và thắng lợi của chủ nghĩa xã hội là quy luật tất yếu của lịch sử phát triển xã hội loài người. Không ngừng đẩy mạnh cuộc đấu tranh trên mặt trận lý luận tư tưởng, chống lại những khuynh hướng tư tưởng sai trái xuyên tạc nội dung, hạ thấp, phủ nhận vai trò nền tảng tư tưởng của chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh; xuyên tạc đường lối chủ trương của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước, phủ nhận con đường chủ nghĩa xã hội.

Đặc biệt, phải kiên quyết khắc phục tình trạng xem thường lý luận, “dị ứng” với lý luận, chạy theo mục đích thực dụng trong hoạt động thực tiễn; đồng thời phải khắc phục tình trạng xa rời thực tiễn, không bám chắc vào thực tiễn cách mạng sôi động của đất nước trong hoạt động lý luận. Phải kiên quyết khắc phục căn bệnh lười học lý luận trong một bộ phận cán bộ, đảng viên. Lười học lý luận, hoặc học lý luận một cách hình thức, mang tính chất “trang trí”, “cốt có chứng chỉ” để thuận lợi cho con đường công danh, thì

không thể trở thành cán bộ thực sự có trí tuệ, thực sự có năng lực. Không thể vin có do “quá bận rộn”, “quá nhiều việc” mà không chịu học tập, không tự bồi dưỡng chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, đường lối, chính sách của Đảng và Nhà nước, cũng như những vấn đề về tình hình thế giới, đất nước, nhiệm vụ cách mạng. Lười học lý luận là một biểu hiện suy thoái, và từ sự suy thoái này dẫn đến suy thoái về tư tưởng chính trị, phai nhạt lý tưởng không phải là không thể xảy ra. Lý luận chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh bị xem nhẹ, “bị bỏ qua”, thì sẽ tạo cơ hội, điều kiện thuận lợi cho sự xuất hiện và phát triển trong xã hội những lý thuyết, những quan điểm cơ hội, thực dụng, phi mácxít.

III. KẾT LUẬN

Vì vậy, vấn đề đặt ra rất quan trọng, cấp bách và gay gắt hiện nay, cần coi trọng việc đổi mới công tác giáo dục lý luận chính trị, nhằm nâng cao trình độ trí tuệ, trình độ lý luận cho cán bộ,

đảng viên để đủ sức giành thắng lợi trong cuộc đấu tranh trên lĩnh vực tư tưởng - lý luận. Không có trình độ lý luận, nắm không chắc, không vững, không thực chất lý luận chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, đường lối, quan điểm của Đảng thì chúng ta không thể giành được thắng lợi trong cuộc đấu tranh này. Có nâng cao trình độ lý luận của đội ngũ cán bộ, đảng viên mới có thể làm cho công tác tư tưởng lý luận thực sự đóng vai trò quan trọng trong việc bảo vệ và phát triển chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, quan điểm, đường lối của Đảng, làm cho hệ tư tưởng của Đảng, của giai cấp công nhân, lý tưởng xã hội chủ nghĩa, những giá trị tốt đẹp trong truyền thống văn hóa dân tộc, những tinh hoa văn hóa thế giới chiếm vị trí chủ đạo trong đời sống tinh thần xã hội, góp phần quan trọng thực hiện thắng lợi mục tiêu “dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh” của Đảng đã đề ra.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Hồ Chí Minh (2011), Toàn tập, tập 5, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội.
Hồ Chí Minh (2011), Toàn tập, tập 6, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội.
Hồ Chí Minh (2011), Toàn tập, tập 11, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội.
Hồ Chí Minh (2011), Toàn tập, tập 12, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội.
V.I. Lênin (2005), Toàn tập, tập 6, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội.
Ban Bí thư (2014), Kết luận số 94-KL/TW ngày 28/3/2014 về việc tiếp tục đổi mới việc học tập lý luận chính trị trong hệ thống giáo dục quốc dân